

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Γ' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 35)

Ερώτημα 1^ο (μονάδες 15)

1. Σ «Το ορεινό ή το πεδινό του εδάφους ... κοινωνική εξέλιξη». (1^η παράγραφος)
2. Λ «Όσο μεγαλύτερη απληστία χαρακτηρίζει ... πιο επιβλαβείς». (1^η παράγραφος)
3. Λ «Από την άλλη μεριά η προστασία του περιβάλλοντος ... σε κάθε συγκεκριμένη περιοχή της γης». (1^η παράγραφος)
4. Σ «Επειδή, όμως, τις περισσότερες φορές ... γραφειοκρατικές διαδικασίες ...». (2^η παράγραφος)
5. Λ «Όλοι γενικά είναι επιτακτική ανάγκη .... Αδιακρίτως όλους τους πολίτες». (3^η παράγραφος)

Ερώτημα 2^ο (μονάδες 10)

α. Ο τίτλος του Κειμένου 2 (*Σχήματα που αλλάζουν συνέχεια*) είναι γενικευτικός, εφόσον η λέξη «σχήματα» έχει περισσότερες της μιας σημασίες, ανάλογα με το περιεχόμενο, και δεν προϊδεάζει για το περιεχόμενο του κειμένου. Αντίθετα, ο τίτλος ερμηνεύεται από το περιεχόμενο και μάλιστα επεξηγείται στην 3^η παράγραφο («Όλα αυτά, βέβαια, δεν πρόκειται ... ελάχιστης ζωής»), όπου ο αναγνώστης καθοδηγείται να σκεφτεί ότι τα *σχήματα που αλλάζουν συνέχεια* είναι οι πληθυσμιακές μετακινήσεις και η κατανομή των εθνικών ομάδων ανά τον κόσμο. Από αυτό ακριβώς προκύπτει και ο συνυποδηλωτικός του χαρακτήρας.

Παράλληλα, ο συγκεκριμένος τίτλος διαθέτει υψηλή επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα, εφόσον προσελκύει το ενδιαφέρον του αναγνώστη και τον κάνει να αναρωτηθεί και να σκεφτεί. Υπό την έννοια αυτή υπηρετεί την πρόθεση του αρθρογράφου που είναι να προκαλέσει τον προβληματισμό του κοινού για το επίκαιρο και σημαντικό

ζήτημα του ποια στάση οφείλει να τηρήσει ο σύγχρονος άνθρωπος απέναντι στις μετακινήσεις πληθυσμών – είτε είναι αυτός που μετακινείται είτε όχι.

β. Παραδείγματα συνυποδηλωτικής χρήσης της γλώσσας στο Κείμενο 2 (για την απάντηση απαραίτητα μόνο 3):

- «(οι μετακινήσεις) θα παρασύρουν όλες τις διαφορές ...» (1η παράγραφος) ·
- «(οι διαφορές) θα φαίνονται ... πολυτελείς» (1η παράγραφος)·
- «οι απελπισμένοι άνθρωποι ... είναι νερό, δεν τους σταματάς πετώντας πέτρες στο ποτάμι» (2η παράγραφος)·
- «ουδείς έχει παντρευτεί έναν τόπο για πάντα» (2η παράγραφος) ·
- «Όλα αυτά δεν πρόκειται να γίνουν από Παρασκευή σε Δευτέρα» (3η παράγραφος)·
- «τα σχήματα αλλάζουν σαν τη φωτιά στο τζάκι» (3η παράγραφος) ·

Η βασική επικοινωνιακή λειτουργία του συνυποδηλωτικού λόγου στο Κείμενο 2 είναι να επεξηγήσει τα νοήματα, να τα «φωτίσει» επαρκώς: ο συγγραφέας χρησιμοποιεί στοιχεία απτά και συγκεκριμένα (το νερό, τις πέτρες, τη φωτιά, Παρασκευή, Δευτέρα κ.λπ.) ή έννοιες οικείες και κατανοητές σε όλους (θα παρασύρουν, έχει παντρευτεί κ.λπ.) και με αυτά αισθητοποιεί νοήματα γενικά και αφηρημένα (τον αναπόφευκτο χαρακτήρα των πληθυσμιακών μετακινήσεων, τον ρυθμό, τις συνέπειές τους κ.λπ.) και κάνει τον αναγνώστη να τα κατανοήσει. Επίσης, η συνυποδηλωτική χρήση της γλώσσας καθιστά το κείμενο ζωντανό και παραστατικό και του προσδίδει λογοτεχνική απόχρωση, όπως ταιριάζει σε χρονογράφημα. Το κείμενο γίνεται πιο ευχάριστο στην ανάγνωση, αλλά και προκλητικό, καθώς η μεταφορική λειτουργία δημιουργεί ερέθισμα για προβληματισμό (το μήνυμα προβάλλεται με έμμεσο τρόπο και όχι πληροφοριακά).

Ερώτημα 3^ο (μονάδες 10)

- Στο Κείμενο 1 ο συγγραφέας τονίζει ότι η υπεύθυνη στάση απέναντι στην αναγκαιότητα προστασίας του περιβάλλοντος είναι καθήκον όλων των πολιτών, ανεξαρτήτως κοινωνικής, οικονομικής κ.λπ. θέσεως, εφόσον από αυτήν εξαρτάται η επιβίωση του ανθρώπινου είδους και η ποιότητα της ζωής του.
- Το Κείμενο 2 συμπληρώνει τα συμπεράσματα του κειμένου 1 ως προς αυτή καθαυτή τη στάση της υπευθυνότητας: ο αρθρογράφος επισημαίνει την ανάγκη ο άνθρωποι να κατανοήσουν τον αναπόφευκτο χαρακτήρα, τον ρυθμό και τις

συνέπειες των πληθυσμιακών μετακινήσεων, που αποτελούν απόρροια της διατάραξης της περιβαλλοντικής ισορροπίας, προκειμένου να αποτραπούν ανθρωπιστικές καταστροφές.

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 15)

Το ποιητικό υποκείμενο αποδίδει λυρικά και με ποικίλα εκφραστικά μέσα την επίδραση της φύσης στον άνθρωπο:

- η φύση διαμορφώνει τον άνθρωπο, τον εξελίσσει, τον κάνει «ν' ανθίζει» (στ. 1-3 μεταφορά και προσωποποίηση) ·
- η φύση προσδιορίζει τις ομοιότητες, εφόσον όλοι είμαστε όμορφοι τη στιγμή της άνθισης (όλοι οι άνθρωποι είναι λουλούδια στον κήπο της φύσης, με «λίγες διαφορές στο χρώμα», στ. 4-5 μεταφορές), αλλά και τις διαφορές (οι χαρακτήρες εκδηλώνονται είτε με ευγένεια και διακριτικότητα – στ. 6-7 – είτε με αμεσότητα και με ένταση – στ. 8, αλυσιδωτές μεταφορές)·
- η φύση εκθέτει τον άνθρωπο σε ερεθίσματα (στ. 9-11, μεταφορικές εικόνες και σύμβολα) και αλλαγές / δεν του αφήνει περιθώριο για πολλούς συναισθηματισμούς (στ. 12, οπτική εικόνα) ·
- η φύση / ολόκληρος ο περιβάλλον κόσμος μένει πάντα νέος (στ. 13-14 συμβολικός λόγος, αλληγορία) και πάντα ανανεώνεται (στ. 15, προσωποποίηση).

Η ανταπόκριση του ανθρώπου στην επίδραση της φύσης αισθητοποιείται από το ποιητικό υποκείμενο ως αντιφατική:

- από τη μία το σταθερό και επαναλαμβανόμενο μοτίβο της φύσης (στ. 17-18 με τη βασική μεταφορά «το ακατάσχετο φως της ζωής») θεωρείται από τον άνθρωπο δεδομένο και τυπικό μέχρις αδιαφορίας (στ. 16, υπερβολή: «τι μονοτονία, τι πλήξη»)
- από την άλλη όμως ο άνθρωπος αυτό ακριβώς το επαναλαμβανόμενο στοιχείο ευγνωμονεί, διότι αυτό σημαίνει ζωή (στ.19-20).

Οπωσδήποτε στην απάντηση των μαθητών / μαθητριών δεν αναμένονται οπωσδήποτε τα παραπάνω στοιχεία, και μάλιστα στο σύνολό τους. Ο καθένας / η καθεμία, ανάλογα με τον παραστατικό του / της κύκλο, διαμορφώνει προσωπική ερμηνεία του ποιήματος και προσωπική θέση.